

Ympäristöministeriö
Kirjaamo

Viite: Lausuntopyyntöne YM027:00/2011

Lausunto pohjavesien suojelun liittyvän sääntelyn kehittämistä valmistelewan ympäristöministeriön asettaman työryhmän raportista

Ympäristöministeriö asetti (YM027:00/2011) työryhmän, jonka tavoitteena oli selvittää pohjavesialueiden kartoitukseen, luokitukseen sekä pohjavesien suojelusuunnitelmiin liittyvät lainsäädännölliset kehittämistarpeet ja tehdä ehdotuksia pohjavesien suojelun tehostamiseksi. Työryhmän laatima raportti kuvaa pohjavesien suojeluun liittyvän ajantasaisen lainsäädännön, vallitsevat lupamenettelyt sekä eri viranomaisten roolit nykyisessä toimintaympäristössä. Raportti käsittelee perustyöryhmän esittämiä eri vaihtoehtoja pohjavesien kartoitukseen ja luokitteluun sekä pohjavesien suojelumenetelmien sääntelyyn. Lisäksi raportti tarkastelee myös sääntelyvaihtoehtojen vaikutuksia pohjavesien suojelun tasoon ja eri toimijoiden oikeusturvaan. Työryhmä esittää myös eri toimenpide-ehdotuksia pohjavesien suojelun edistämiseksi.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos pitää työryhmän työtä erittäin perusteellisena. Työryhmän raportti edistää hallitusohjelman edellyttämää kansallista talousveden turvallisuus-suunnitelmaa, jota toteutetaan Maailman terveysjärjestön ns. Water Safety Plan –mallin mukaisesti. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa on merkittävä rooli koko talousveden riskien hallinnassa. Raportti kuvaa hyvin pohjavesien suojeluun liittyvän ajantasaisen lainsäädännön, lupamenettelyt, viranomaisten roolit ja pohjavesien riippuvuudet eri kuormituslähteistä. Raportin merkittävin osa koskee työryhmän esittämiä vaihtoehtoja pohjavesien kartoitukseen ja luokitteluun sekä pohjavesien suojelumenetelmien sääntelyyn.

Raportti esittää kolme eri vaihtoehtoa pohjavesien kartoitukseen ja luokitteluun. Ensimmäinen vaihtoehto tarkoittaa nykykäytännön jatkamista. Tämä tarkoittaa sitä että pohjavesien rajaaminen ja luokittelu tapahtuu ELY-keskuksissa, joiden päätökset rajauksista pohjautuvat hydrogeologiseen tutkimustietoon. Koska rajaukset eivät ole hallintopäätöksiä, ei niistä ole mahdollista valittaa. Näin kansalaisten ja alueen toiminnanharjoittajien mahdollisuudet vaikuttaa pohjavesien rajauksiin ovat vähäiset. Työryhmän toisena ehdotuksena on tarkennetun sääntelyn malli. Tässä mallissa pohjavesien luokittelu ja rajaaminen määritellään nykyistä tarkemmin siten, että pohjavesien luokittelua koskeva lainsäädäntö voisi olla osana vesienhoitolakia. Mallissa esitetään myös kuulemismenettelyä, joka antaisi kaikille asianosaisille mahdollisuuden vaikuttaa tehtäviin päätöksiin. Kolmantena vaihtoehtona esitetään sitä että pohjavesien rajaukset ja luokitukset annetaan hallintopäätöksinä. Tämä vaihtoehto lisäisi merkittävästi eri viranomaisten tehtäviä ja kasvattaisi kustannuksia. Seurauksena voisi olla myös päätösten viivästyminen valitusprosessien takia.

THL/47/4.00.00/2013
20.2.2013

THL kannattaa työryhmän tavoin 2. vaihtoehtoa pohjavesien rajaamisen ja luokittelun toteuttamista tarkennetun sääntelyn mallin mukaisesti. Pohjavesialueen toimijoiden vaikutusten huomioiminen edistäisi pohjavesivarojen kemiallista ja mikrobiologista turvallisuutta. Myös kansalaisten vaikutusmahdollisuudet heidän elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon paranisi 2.vaihtoehdon myötä.

Pohjaveden suojelumenetelmien sääntelyvaihtoehtoiksi esitetään neljää erilaista vaihtoehtoa, joista ensimmäinen kuvaa nykykäytäntöä. Nykymenettely perustuu pohjavesien suojelusuunnitelmiin, joissa pohjavesialueita suojellaan haitalliselta maankäytöltä. Pohjavesien suojelusuunnitelmien laatiminen on vapaaehtoista, eikä se perustu säädöksiin. Suojelusuunnitelmat koostuvat ohjeista, joiden rikkomisella ei ole juridisia seuraamuksia. Työryhmän toisessa ehdotuksessa suojelusuunnitelman vaatimuksista säädettäisiin vesienhoitolaissa. Suojelusuunnitelmat olisivat nykyistä yksityiskohtaisempia ja ne rinnastettaisiin vesienhoitosuunnitelmiin, mutta edelleenkin ilman oikeusvaikutuksia. Työryhmän kolmannessa ehdotuksessa pohjavesien suojelusuunnitelmat laitettaisiin täytäntöön suoja-alueenmenettelyllä. Suoja-alueääräysten rikkominen johtaisi oikeustoimiin. Neljännessä vaihtoehdossa pohjavesien suojelusuunnitelmista luovuttaisiin sillä perusteella, että pohjavesien pilaamiskielto olisi riittävä keino pohjavesien laadun turvaamiseksi.

THL katsoo että työryhmä toinen ja kolmas vaihtoehto sisältävät hyviä pohjavesien ehdotuksia pohjavesien suojelun edistämiseksi ja ovat näin molemmat kannatettavia vaihtoehtoja. THL:n kokemukset ovat osoittaneet että nykykäytäntö ei ole estänyt pohjavesien kemiallisia ja mikrobiologisia saastumistilanteita. Pohjavesien suojelun tulisi tapahtua nykyistä systemaattisemmin ja ohjatummalla. Pohjavesien suojelusuunnitelmien sisällyttäminen lainsäädäntöön (esim. vesienhoitolakiin) voisi edistää suojelusuunnitelmien kattavuutta ja vahvistaisi pohjavesien suojelun ohjausvaikutusta.

THL kannattaa työryhmä yleistä ehdotusta (jatkotoimet s. 68) siitä että pohjavesialueiden luokittelusta ja rajauksista annettaisiin tarkempaa ohjeistusta ja että ohjeistuksesta ja sen merkityksestä tiedotettaisiin paremmin kansalaisille ja toiminnanharjoittajille.

Pääjohtaja

Pekka Puska

Johtava tutkija

Ilkka Miettinen

Tiedoksi: STM kirjaamo / HTO/ YTE

www.thl.fi